

وب کوئست ابزاری برای یادگیری

سراغاز

در دنیای امروز، نقش مدارس دیگر آموزش مهارت‌های پایه، خواندن، نوشتن و حساب کردن نیست، بلکه دانش‌آموزان به دانش و مهارت‌هایی نیاز دارند تا بتوانند خود را برای زندگی در جامعه‌ی آینده آماده کنند. دانش‌آموزان می‌توانند کار کردن در گروه‌های متفاوت را یاد بگیرند تا در آینده بتوانند در حرفه و شغل خود به خوبی عمل کنند. زندگی شهروندی روز به روز پیچیده‌تر می‌شود. از این رو، مسائل و معضلات اجتماعی جدیدی را به همراه دارد. دانش‌آموزان باید بتوانند با این مسائل روبه‌رو شوند و با آن‌ها مقابله کنند. با رشد و پیشرفت علم، اطلاعات روز به روز گسترده‌تر می‌شوند. منابع این اطلاعات ممکن است معتبر یا نامعتبر باشند. پس دانش‌آموزان باید بتوانند منابع معتبر را تشخیص دهند و از آن‌ها استفاده کنند. دانش‌آموزان بهتر است به دیدگاه‌های گوناگون احترام بگذارند و اطلاعات را قبل از به‌کارگیری ارزیابی کنند. این‌ها همه نیازمند روندی طولانی مدت از یادگیری است که بهتر است در یک بستر مناسب و یا ابزار و دیدگاه‌های جدید پرورش یابد.

در یادگیری به روش استقرایی،



کلیدواژه‌ها

روش‌های نوین یاددهی - یادگیری، یادگیری جست‌وجو محور، یادگیری مبتنی بر وب، وب کوئست

اشاره

با پیدایش نظریه‌های جدید در یادگیری، روش‌های تدریس از شکل سنتی خارج می‌شوند و به سمت روش‌های نوین پیش می‌روند. اکثر روش‌های نوین یاددهی - یادگیری رویکردی استقرایی دارند. در این روش‌ها، موضوع از ارائه‌ی یک مشاهده‌ی خاص یا یک موضوع شروع می‌شود و مخاطبان در آن موارد، به فرضیه‌سازی، جمع‌آوری اطلاعات، ترکیب اطلاعات و کشف مسئله می‌پردازند. یکی از این روش‌ها، روش یادگیری مبتنی بر جست‌وجوست. وب کوئست به عنوان ابزار برخطی معرفی می‌شود که به وسیله‌ی آن می‌توان به استفاده از این نوع یادگیری از طریق اینترنت و صفحات وب پرداخت. معلم می‌تواند در ارتباط با هر یک از موضوعات درسی، وب کوئستی جدید طراحی و یا از وب کوئست‌های موجود در اینترنت استفاده کند. در این مقاله برآنیم که پس از معرفی یادگیری مبتنی بر جست‌وجو، به ارائه‌ی دقیقی از وب کوئست و چگونگی طراحی و استفاده از آن در کلاس درس، نمونه‌ای از طرح درس وب کوئست و ارائه‌ی لینک‌ها و منابع مفید از وب کوئست در درس پردازیم.



در وب کوئست، به دانش آموزان یک سناریو یا یک تکلیف داده می‌شود. این تکلیف، مسئله‌ای است که باید حل شود و یا پروژه‌ای است که باید کامل شود

نظام‌مند نتایج، تحلیل و تفسیر نتایج، شکل دهی به نتیجه‌گیری‌ها و ارزیابی ارزش‌ها و اهمیت آن نتایج را فراگیرند [کار و فنستر، ۲۰۰۱].

وب کوئست

وب کوئست^۶ یک ابزار بر خط^۷ برای یادگیری مبتنی بر جست‌وجو است که داج و مارچ^۸ در سال ۱۹۹۵، در دانشگاه سن‌دیگو طراحی کردند. پایه‌ی وب کوئست بر نظرات و دیدگاه‌های ساختن‌گرایی و یادگیری مبتنی بر جست‌وجو است. وب کوئست‌ها نوعی فعالیت آموزشی قدرتمند برای معلمان و دانش‌آموزان هستند که به وسیله‌ی معلمان جهان تولید شده‌اند. دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که در محیط مشارکتی کار کنند و به دنبال اطلاعاتی می‌روند که به حوزه‌های مورد مطالعه‌ی آن‌ها مربوط است. دانش‌آموزان مسئول یادگیری خود هستند و از تکنولوژی برای این‌که فعالیت و تکلیف خود را کامل کنند، استفاده می‌کنند.

در وب کوئست، به دانش‌آموزان یک سناریو یا یک تکلیف داده می‌شود. این تکلیف، مسئله‌ای است که باید حل شود و یا پروژه‌ای است که باید کامل شود. همین‌طور، به دانش‌آموزان منابع اینترنتی داده و



روش‌های آموزشی ذکر شده، تفاوت‌هایی با هم دارند. البته غالباً آن‌ها موارد مشترکی نیز با هم دارند که آن‌ها را به هم نزدیک‌تر می‌کند.

یادگیری مبتنی بر جست‌وجو

در سال ۱۹۶۱، کمیسون سیاست‌های آموزشی آمریکا، ده قدرت عقلمندی مورد نیاز دانش‌آموزان را به شرح زیر پیشنهاد کرد: بازخوانی و تصور، طبقه‌بندی و تعمیم، مقایسه و ارزشیابی، تجزیه و تحلیل و ترکیب، استنتاج و استنباط. این موارد در واقع بعضی از اصول یادگیری مبتنی بر جست‌وجو هستند [گاسکیل، ۲۰۰۶].

یادگیری مبتنی بر جست‌وجو وقتی آغاز می‌شود که سؤال‌هایی برای پاسخ‌گویی، مسائلی برای حل کردن، یا مجموعه‌ای از مشاهدات برای تبیین شدن به شاگردان ارائه می‌شود. در صورت کاربرد مؤثر این روش، دانش‌آموزان می‌توانند نحوه‌ی شکل‌دهی خوب به سؤال‌ها، شناسایی و جمع‌آوری شواهد متناسب، ارائه‌ی

به جای شروع کردن آموزش با اصول کلی و تأکید بر کاربردهای آن، آموزش با پرداختن به موارد خاص و جزئی مثل تحلیل مطالعه‌ای موردی و یا حل یک مسئله از جهان واقعی شروع می‌شود. وقتی شاگردان به تحلیل داده‌ها و یا حل مسائل اقدام می‌کنند، نیاز به دانستن حقایق، قواعد و روش کارها در آن‌ها ایجاد می‌شود که معلم می‌تواند در همان وقت آن‌ها را ارائه دهد.

یادگیری استقرایی، طیف گسترده‌ای از روش‌های آموزشی از قبیل یادگیری مبتنی بر جست‌وجو، یادگیری مسئله محور^۹، یادگیری مبتنی بر پروژه^۳ و یادگیری اکتشافی^۴ را در بر می‌گیرد. این روش‌ها در رویکرد ساختن‌گرایی ریشه دارند. طبق این رویکرد، دانش در ذهن فرد و توسط او ساخته می‌شود و مسئولیت یادگیری بیشتر بر عهده‌ی فراگیرنده است تا معلم. یادگیری در این وضعیت به صورت فعال و مشارکتی صورت می‌گیرد.

وب‌کوئست شش بخش را در نظر گرفته‌اند:

● **معرفی:** این بخش برای دانش‌آموزان یک پیش زمینه‌ی اطلاعاتی فراهم می‌کند و علاقه و انگیزه‌ی لازم برای شروع کار را به آن‌ها می‌دهد. هدف این بخش، جذاب کردن موضوع برای دانش‌آموزان است تا آن‌ها را به فعالیت و یادگیری علاقه‌مند کند. وقتی پروژه به علاقه‌ی دانش‌آموزان، عقاید و نظراتشان، تجربیات قبلی‌شان و نیازهای آینده‌شان مربوط باشد، آن‌ها برای یادگیری بیشتر علاقه‌مند می‌شوند. در واقع، این قسمت دانش‌آموزان را با هیجان و رغبت، به یادگیری دعوت می‌کند.

● **تکلیف:** در ابتدا، معلم منابع را موضوع مشخصی را در اینترنت پیدا می‌کند. سپس، مجموعه فعالیت‌هایی برای دانش‌آموزان در نظر می‌گیرد تا آن‌ها اطلاعات را از سایت‌های گوناگون جمع‌آوری و با موضوع فعالیت ترکیب کنند. این تکلیف باید مورد علاقه‌ی دانش‌آموزان و قابل انجام باشد. یکی دیگر از تکالیف پیشرفته و نسبتاً مشکل، این است که از دانش‌آموزان خواسته می‌شود یافته‌هایشان را در یک وب‌سایت انتشار دهند و یا این که در یک تحقیق مبتکرانه‌ی برخط، با مؤسسه‌ها و وب‌سایت‌های دیگر همکاری کنند. در قسمت خاصی از تحقیق هم باید یک چند رسانه‌ای ارائه دهند. تکلیف باید جاذبه‌ی بصری و زیبا شناختی داشته باشد و برای دانش‌آموزان شاد و مهیج باشد.

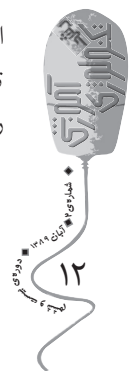
● **فرایند:** فرایند شامل توضیحی از گام‌هایی است که فراگیرندگان با

<p>خود را به عنوان یادگیرنده‌ی فعال در فرایند یادگیری می‌بینند.</p> <p>– خود به سمت یادگیری می‌روند.</p> <p>– علاقه‌ی مضاعف به یادگیری از خود نشان می‌دهند.</p> <p>– به صورت مشارکتی با هم‌کلاسان و معلمان خود به جست‌وجو و تحقیق می‌پردازند.</p> <p>– تمایل دارند که نظرات گوناگون را تغییر دهند و به شیوه‌های گوناگون تفکر کنند.</p>	<p>نسبت به موضوعات گوناگون حس کنجکاوی از خود نشان می‌دهند و مشاهدات متفاوت را می‌سجند</p>
<p>در محیط اطراف خود جست‌وجو می‌کنند و اطلاعاتی را که نیاز دارند، انتخاب می‌کنند و مورد استفاده قرار می‌دهند.</p> <p>– با معلم و هم‌کلاسان خود درباره‌ی مشاهدات و سؤالات پیش آمده مذاکره می‌کنند.</p> <p>– نظرات شخصی خود را به خوبی مورد آزمون قرار می‌دهند.</p>	<p>سؤالاتشان را افزایش می‌دهند، برای سؤالات خود توضیحاتی ارائه می‌دهند و از مشاهدات استفاده می‌کنند</p>
<p>دانش‌آموزان به صورت‌های متنوع سؤالات خود را مطرح می‌کنند.</p> <p>– از سؤالاتی که آن‌ها را به فعالیت و طرح سؤالات جدید راهنمایی کند، استفاده می‌کنند.</p> <p>– مشاهدات و جست‌وجوی نقادانه انجام می‌دهند.</p> <p>– استفاده از سوال را به عنوان بخش مهمی از یادگیری قلمداد می‌کنند.</p> <p>– مجموعه‌ای از دیدگاه‌ها و نظرات گذشته را جمع‌آوری می‌کنند.</p>	<p>فعالیت‌های یادگیری را طراحی و اجرا می‌کنند</p>
<p>راه‌هایی را که بتوان به خوبی نظرات گوناگونی را آزمود، طراحی می‌کنند.</p> <p>– روش‌هایی را که نظرات گوناگون را توسعه، تأیید و یارد می‌کند، طراحی می‌کنند.</p> <p>– فعالیت‌هایی از قبیل استفاده از مواد آموزشی، مشاهده، ارزشیابی و ثبت اطلاعات را انجام می‌دهند.</p> <p>– اطلاعات را دسته‌بندی می‌کنند و آن‌هایی را که مهم‌تر است، اجرا می‌کنند.</p> <p>– جزئیات را می‌بینند، وقایع و توالی آن‌ها را پی‌گیری می‌کنند، به تغییرات توجه می‌کنند و تفاوت‌ها و شباهت‌ها را جست‌وجو می‌کنند</p>	<p>در استفاده از روش‌های گوناگون انجام فعالیت، با یکدیگر مذاکره و گفت‌وگو می‌کنند</p>
<p>– نظرات خود را به روش‌های گوناگونی از قبیل استفاده از مجلات، ترسیم، گزارش و گرافیک بیان می‌کنند.</p> <p>– درباره‌ی فعالیت‌های یادگیری، با والدین، معلمان و هم‌کلاسان خود صحبت می‌کنند و مطلب می‌نویسند.</p>	<p>تمرین‌های یادگیری‌شان را نقد می‌کنند</p>
<p>– از شاخص‌هایی برای ارزیابی کارشان استفاده می‌کنند.</p> <p>– نقاط قوت و ضعف خود را تشخیص می‌دهند و از آن‌ها گزارشی ارائه می‌دهند.</p> <p>– یادگیری‌شان را به معلم و هم‌کلاسانشان انعکاس می‌دهند.</p>	

از آن‌ها خواسته می‌شود اطلاعات را تحلیل و ترکیب کنند و به صورت راه‌حل‌های خلاقانه ارائه دهند.

اجزای تشکیل دهنده‌ی هر وب‌کوئست

داج و مارچ (۱۹۹۵) برای



جدول ۲. نقش معلم در کلاس‌های یادگیری مبتنی بر جست‌وجو [Thornburg, 2000]

<p>هدف و طرح‌های مورد استفاده برای یادگیری مبتنی بر جست‌وجو را ارائه می‌دهد</p> <p>– راه‌هایی را که هر یادگیرنده در آن به صورت فعال درگیر فرایند یادگیری می‌شود، طراحی می‌کند.</p> <p>– مهارت‌های لازم، دانش و مهارت‌های ذهنی را که برای یادگیری مبتنی بر جست‌وجو مورد نیاز است، می‌شناسد.</p> <p>– خود را برای سؤالات غیر منتظره و ارائه پیشنهاداتی برای یادگیرندگان آماده می‌کند.</p> <p>– محیط کلاس را با ابزارهای یادگیری لازم، مواد آموزشی و منابعی برای درگیری فعال یادگیرندگان آماده می‌کند.</p>	<p>یادگیری کلاسی را تسهیل می‌کند</p> <p>– تدریس را به عنوان نوعی فرایند یادگیری قبول دارد.</p> <p>– از دانش‌آموزان سؤال می‌کند و آن‌ها را به تفکر و اگر برای ایجاد سؤالات بیشتر تشویق می‌کند.</p> <p>– پاسخ‌های دانش‌آموزان را تشویق می‌کند</p> <p>– به صورت مدام، موانع یادگیری را تغییر می‌دهد و یادگیرندگان را در مواقع مورد نیاز راهنمایی می‌کند.</p> <p>– بیشتر سؤالاتی به شکل چرا؟، چگونه فهمیدی؟، و دلیل تو برای این پاسخ چیست؟ را می‌پرسد.</p> <p>– به روش‌های گوناگون، فرایند یادگیرندگان را ارزشیابی می‌کند.</p>
---	--

استفاده از لینک‌هایی که در هر گام قرار می‌گیرد، باید تکالیفشان را انجام دهند.

در این بخش، معلم دانش‌آموزان را از طریق تکالیف و روش کار، مرحله به مرحله راهنمایی می‌کند. هم‌چنین، روش‌های مدیریت زمان، تعیین نقش‌ها، شیوه‌های مؤثر جمع‌آوری اطلاعات، راهبردهایی برای کارکردن در گروه و راهنمایی‌هایی برای نوشتن یک سناریو را ارائه می‌دهد. در واقع در این قسمت، توصیه‌ها و پیشنهاداتی برای یادگیری بهتر و استفاده‌ی مفیدتر از امکانات وب‌کوئست ارائه می‌شود.

● **منابع:** این بخش وب‌کوئست شامل فهرستی از منابع (چاپی و الکترونیکی) است که دانش‌آموزان برای کامل کردن تکلیفشان به آن‌ها نیاز خواهند داشت.

بعد از این‌که معلم موضوعی را انتخاب کرد و قسمت معرفی و تکلیف را نوشت، باید منابعی را که دانش‌آموزان نمی‌توانند از آن‌ها استفاده کنند، به آن‌ها معرفی کند؛ از قبیل منابع اینترنتی، منابع چاپی، ویدیو و فیلم، مصاحبه با هم‌کلاسان، والدین، معلمان و دیگر افراد یا از طریق کتاب‌خانه و یا موزه. اما وب سایت‌ها هسته‌ی اصلی منابع برای وب‌کوئست‌ها هستند.

بعضی از سایت‌ها مطالب ضد و نقیض و یا نامعتبر را ارائه می‌دهند که باید آگاهانه دست به انتخاب زد. این قسمت یکی از بخش‌های مهم در یک وب‌کوئست است که معلم و طراح باید دقت زیادی در انتخاب منابع بکنند.

● **ارزشیابی:** هر وب‌کوئست به فرمی برای ارزشیابی کار دانش‌آموزان نیاز



کارهای هنری و... ارائه می‌شود. مناسب‌ترین ابزار ارزشیابی برای تمام این ارائه‌ها، یک فرم ارزشیابی است که توسط معلم یا دانش‌آموزان دیگر نمره‌گذاری می‌شود. این فرم ارزشیابی، شامل معیارهای متنوع برای امتیازدهی در هر قسمت است.

● **نتیجه‌گیری:** نتیجه‌گیری خاتمه‌ی وب‌کوئست است که به جمع کردن پروژه و بازنگری آن‌چه دانش‌آموزان یادگرفته‌اند، اختصاص می‌یابد و بیشتر به صورت بازخورد دانش‌آموزان به معلم است.

دارد. استانداردها باید منصفانه، واضح، منطقی و مختص آن تکلیف باشند و ارزشیابی نیز متناسب با اهداف و وظایفی که از بچه‌ها خواسته می‌شود. فرایند ارزشیابی نیز باید همه‌ی مفاهیم و محتوا را در بر گرفته باشد.

نتیجه‌ی نهایی بسیاری از وب‌کوئست‌ها پس از انجام به وسیله‌ی دانش‌آموزان، به صورت گزارش‌های کتبی یا شفاهی، ارائه‌ی چند رسانه‌ای،

پی‌نوشت

1. Inquiry learning
2. Problem- based Learning
3. Project- based Learning
4. Discovery Learning
5. Educational Policies Commission
6. WebQuest
7. On line
8. March, Tom. Dodge, Bernie

منابع

1. کار، دیوید و ماکر فنستر و دیگران (۲۰۰۱). روش‌های تدریس پیشرفته. ترجمه‌ی هاشم فردانش. انتشارات کویر.
2. Gaskill, Martonia. (2006). Learning from WebQuest, journal of Physical Education Available From ERIC, Doc. No V75 N 8 P 41.
3. The ornburg, David. (2000). the benefits of WebQuest. San Diego State University.